

Forskarutbildningsämnet Design

Design

/Design/

SCB-kod: 21199

Ämnesbeskrivning

Design syftar till att göra alternativa framtider möjliga genom systematisk, experimentell, människonära, estetisk och kritisk utforskning. Gestaltungsarbete med krav på medvetna estetiska val utgör en central del i designen av materiella och immateriella artefakter, till exempel i form av produkter, tjänster och system. Designpraktiken inbegriper perspektiv som teknik och material, form och upplevelse, ingenjörskap och hantverksmässighet, samt nytta och etik. I designpraktiken är det viktigt att fläta samman många olika kompetenser, intressenter, värden och mål. Designforskningen handlar om design som denna materiella och sociala praktik.

Designforskning inbegriper en rad olika aktiviteter, från vetenskapliga undersökningar till experimenterande, ofta i form av innovativa kombinationer som styrs av ett medvetet behov av att fördjupa förståelsen för vad design är och hur design skulle kunna utvecklas i framtiden. I detta tvärvetenskapliga forskningsområde används vetenskapliga perspektiv och metoder från de tekniska/naturvetenskapliga de samhällsvetenskapliga/humanistiska områdena och de konstnärliga områdena. Forskningen omfattar historiska, etablerade, samtida, likväl som framtida designpraktiker. Designforskning kräver därför både akademisk och gestaltungsmissig exakthet, skärpa och kontextuell medvetenhet. Några aktuella forskningsområden inom design är:

- Visuella informationsmiljöer i samarbete människa-automation
- Fysisk form i produktutveckling
- Design för migrerande och modalitetsbytande interaktion
- Interaktionen mellan prototypiska representationer av tjänster och tjänstesituationer
- Teorier och former för intressentmedverkan och kollaborativ design
- Strategiska designbeslut i integrerad produktutveckling
- Strukturer och principer för dynamisk designkapacitet
- Modeller och principer för situerat värdeskapande

Forskarutbildningen i design, som leder till en vetenskaplig forskarexamen, strävar efter att utveckla designkunskaperna; att arbeta med begrepp, teorier och metoder för att gestalta artefakter och forma produkter, tjänster och system samt deras relation till människan i sitt sammanhang. Förståelse för sammanhanget utgör en grund, ett förhållningssätt de forskarstuderande ska vidarutveckla inom forskarutbildningen. I detta tvärvetenskapliga forskningsområde används

vetenskapliga perspektiv och metoder från de tekniska/naturvetenskapliga och de samhällsvetenskapliga/humanistiska områdena.

Genom forskarutbildningen utvecklas avancerade färdigheter i utformandet av praktiska, teoretiska och metodiska bidrag till området design. Forskarutbildningen knyts tvärvetenskapligt samman kring forskningsperspektiv på design som rör materialitet, praktiker och värdeskapande. Gränserna för design som praktik ifrågasätts kontinuerligt, och i denna process spelar den vetenskapliga designforskningen en central roll.

Mål och syfte

Gemensamma mål och syften med utbildningen anges i inledningen av fakultetens *Studiehandbok för utbildning på forskarnivå* samt i högskoleförordningens examensordning (återgiven i bilaga till Studiehandboken).

Utbildning på forskarnivå i ämnet syftar till att den studerande ska uppnå fördjupade ämneskunskaper, färdighet i forskningsmetodik och akademisk publicering samt forskningserfarenhet, för att därigenom kunna bidra till den existerande kunskapen inom ämnesområdet samt bli väl förberedd för fortsatt självständig vetenskaplig verksamhet eller annan kvalificerad yrkesverksamhet inom ämnesområdet.

Examen

Utbildning på forskarnivå i design leder till en doktorsexamen eller licentiatexamen. Den senare kan också utgöra en etapp i utbildningen. Licentiatexamen omfattar minst 120 högskolepoäng varav kurser motsvarar studier om minst 40 högskolepoäng och avhandlingsarbetet motsvarar studier om minst 60 högskolepoäng. Doktorsexamen omfattar 240 högskolepoäng varav kurser motsvarar studier om minst 60 högskolepoäng och avhandlingsarbetet motsvarar studier om minst 150 högskolepoäng.

Behörighet och urval

Den grundläggande behörigheten samt allmänna principer för urval anges i fakulteten *Studiehandbok för utbildning på forskarnivå*.

Särskild behörighet

Behörig att antas till utbildning på forskarnivå i design är den som fullgjort kursfordringar omfattande minst 60 hp på avancerad nivå inom ett område med relevans för forskarutbildningsämnet. I dessa 60 hp ska ingå ett självständigt arbete (examensarbete) med en omfattning om minst 30 hp (eller motsvarande).

Utbildningens genomförande

Utbildningen på forskarnivå i design ger forskarstuderande förutsättningar att uppfylla samtliga examensmål. Då ämnet är av tvärdisciplinär karaktär sker en individuell anpassning av utbildningen till de studerandes bakgrund och inriktning, vilket preciseras i respektive doktorands individuella studieplan.

Utbildningen består av forsknings- och avhandlingsarbete, kurser, deltagande i seminarier, medverkan vid nationella och internationella konferenser, skrivande av vetenskapliga arbeten och samverkan med externa organisationer.

Utbildningen innehåller både obligatoriska och valfria kurser och moment. De valfria kurserna syftar till att ge en teoretisk och metodmässig fördjupning inom ämnesområdet, samt till en bredare ämnesmässig förankring. Den studerande väljer kurser i samråd med handledaren. Kurserna ska vara lämpade för och anpassade till den studerandes forskningsinriktning och ska utgöra en integrerad helhet tillsammans med de obligatoriska kurserna. Kurser kan väljas från universitetets utbud, men även från forskningsinstitut och andra universitet, forskarskolor och doktorandprogram.

Utbildningen ger den forskarstuderande bred kunskap och förståelse inom forskningsområdet design genom deltagande i de kurser och seminarier som är gemensamma för ämnet, samt deltagande i undervisning inom designområdet.

Den forskarstuderande förvärvar djup kunskap och förståelse inom design och i synnerhet inom sin forskningsinriktning genom att aktivt delta i fördjupningskurser och seminarier som bestäms utifrån forskningsinriktning och vilka framgår av den individuella studieplanen, utföra självständigt arbete inom ett eller flera forskningsprojekt, delta i diskussioner vid seminarier och konferenser, samt presentera forskningsidéer och resultat inom universitetet.

Den forskarstuderande utvecklar förtrogenhet med vetenskaplig metodik genom egen forskning (innehåller steg såsom initiering, forskningsdesign, genomförande, analys, resultat, redovisning) och genom att genomgå obligatoriska kurser i forskningsmetodik och angränsande områden. För den som antagits i ämnet design är en gemensam kurs i forskningsmetodik inom design obligatorisk, samt ytterligare en metodkurs anpassad efter forskningsinriktning, totalt omfattande minst 12 hp.

Forskarstuderande i design förvärvar färdigheter och förmågor genom att

- självständigt planera och genomföra teoretiskt, empiriskt och/eller experimentellt forskningsarbete
- delta på nationella/internationella konferenser inom forskningsområdet
- vid internationella konferenser presentera sin egen forskning, där de studerande får träna på sin förmåga att presentera inför kollegor från olika

forskningsfält och kritiskt granska både sitt eget och de andra deltagarnas forskningsarbete

- delta i seminarieverksamheter inom institutionen och LiU
- minst en gång per läsår inom doktorandprogrammets eller institutionens seminarieredovisa hittills uppnådda resultat och planering för det fortsatta avhandlingsarbetet

Värderingsförmågor och förhållningssätt utvecklas genom att forskarstuderande dels genomgår kurser i forskningsetik och dels deltar i seminarier/seminarieserier inom institutionen och universitetet.

Samtliga forskarstuderande ska för att få examen ha genomgått av fakulteten beslutade obligatoriska kurser i vetenskapsteori/etik eller bedömts ha motsvarande kompetens.

Forskarstuderande inom design visar intellektuell självständighet genom att skriva en monografi eller en sammanläggningsavhandling. I avhandlingsarbetet skall den studerande visa sin förmåga att genom egen forskning väsentlig bidra till kunskapsutvecklingen inom det egna forskningsfältet samt visa förmåga att identifiera behov av ytterligare kunskap. Den studerande ska visa intellektuell självständighet och vetenskaplig redlighet, en förmåga att göra forskningsetiska bedömningar samt en fördjupad insikt om vetenskapens möjligheter och begränsningar, dess roll i samhället och människors ansvar för hur den används.

Avhandlingsarbetet

En avhandling för licentiat- eller doktorsexamen kan utformas antingen som ett enhetligt sammanhängande vetenskapligt verk (monografiavhandling) eller som ett antal vetenskapliga uppsatser samt en introduktion till området (sammanläggningsavhandling). I en sammanläggningsavhandling ska det tydligt framgå vad den studerande själv gjort och vad eventuella andra medförfattare bidragit med.

En sammanläggningsavhandling för licentiatexamen består normalt av 2–3 forskningsartiklar som är i nivå för internationell publicering. En sammanläggningsavhandling för doktorsexamen består normalt av minst 2 artiklar som accepterats för publicering efter peer-review av bidraget som helhet i internationella vetenskapliga tidskrifter, eller internationella vetenskapliga konferenser, samt ytterligare 2–3 artiklar som är i nivå för internationell publicering.

Kursverksamhet

De gemensamma kurserna och momenten för forskarutbildningen i design ska planeras in i doktorandens individuella studieplan. De kurser och moment som avses är:

- Seminarserien "LiU design research seminars" (inklusive seminarierna i serien "Konstnärligt Utvecklingsarbete), omfattande 6hp
- Forskarutbildningskurs i "Designforskningsmetod", omfattande 6hp
- Fördjupningskurs(er) i forskningsmetodik kopplat till den egna forskningen, omfattande minst 6hp
- Fakultetsgemensamma kurser i vetenskapsteori och etik.
- För stöd i skrivprocesser rekommenderas en kurs i academic writing eller scientific publishing
- För doktorander som medverkar i grundutbildningen är en grundläggande kurs i universitetspedagogik (6 hp) obligatorisk.

Under utbildningens första nio månader skall doktoranden författa en avhandlingsplan, som bland annat skall redogöra för arbetets positionering som designforskning, i termer av att designforskning sker med minst ett av perspektiven om, för eller genom design. Denna avhandlingsplan presenteras på ett öppet seminarium dit aktiva inom forskningsområdet inbjuds.

Den närmare planeringen av kurser och andra moment görs i samråd med handledaren och dokumenteras i den individuella studieplanen (se Studiehandbok för utbildning på forskarnivå, avsnitt 5.3).

Tillgodoräknande

Tidigare prestationer kan i vissa fall tillgodoräknas i utbildningen, dock inte mer än hälften av kursfordringarna för den tänkta forskarutbildningsexamen. Det ska dock klart framgå att arbetet genomförts under vetenskaplig handledning. Kurser som är behörighetsgrundande för antagning i ämnet kan inte tillgodoräknas.

Beslut i detta ärende har fattats av fakultetsstyrelsen vid tekniska fakulteten, vid dess sammanträde dag som ovan. I beslutet har deltagit dekanus Ulf Nilsson, ordförande, ledamöterna Anna Bergek, Magnus Borga (föredragande), Kajsa Uvdal, Camilla Forsell, Jan Nordström, Svante Gunnarsson, Martin Rantzer, Marie Westrin, Astrid Lundmark, Karin Jerner, Matilda Leinsköld och Katarina Bengtsson. Vidare har närvarit, allmänintresse Dan Jangblad och Helén Fogelberg, studeranderepresentant Seth Ramström, facklig företrädare Karin Enander, kanslichef Per Larsson, biträdande kanslichefer Ingela Wiklund och Annalena Kindgren samt styrelsekoordinator Maria Boberg.

Ulf Nilsson
Dekanus

Maria Boberg
Styrelsekoordinator